

NORGES HØYESTERETT

Den 18. juni 2020 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Falkanger, Normann og Bergh i

HR-2020-1269-U, (sak nr. 20-074091STR-HRET), straffesak, anke over beslutning:

A (advokat Mette Yvonne Larsen)

mot

Påtalemyndigheten

avsagt slik

K J E N N E L S E :

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens ankenektelse etter straffeprosessloven § 321 andre ledd i en sak om drapsforsøk.
- (2) A er satt under tiltale for blant annet drapsforsøk, jf. straffeloven § 275, jf. § 16. Grunnlaget for denne delen av tiltalen, post I, er angitt slik:

«Natt til lørdag 10. november 2018 ca. kl. 01.45 på kaipromenaden i Svolvær, skjøt han B i låret med pistol. Mens B lå på bakken og ba for sitt liv, rettet han pistolen mot B og sa flere ganger at han skulle drepe eller henrette B eller lignende. Han trakk av flere ganger med våpenet rettet mot B, men våpenet kilte seg slik at skudd ikke gikk av. B flyktet ved å rulle seg utfor kaikanten. Mens B lå i havet ropte han at han skulle henrette B, og han rettet pistolen mot B og trakk av, men våpenet kilte seg på nytt.»
- (3) Ved Lofoten tingretts dom 10. februar 2020 ble A dømt til fengsel i ni år for én overtredelse av straffeloven § 275, jf. §16, tre overtredelser av straffeloven § 271 første ledd og én overtredelse av straffeloven § 263. Sivile krav ble også pådømt.
- (4) A anket bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, lovanvendelsen, straffutmålingen og sivile krav.
- (5) Ved Hålogaland lagmannsretts beslutning 2. april 2020 ble anken nektet fremmet, jf. straffeprosessloven § 321 andre ledd.
- (6) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen. Han har i korte trekk anført:

- (7) På bakgrunn av sakens alvorlighet og bevissspørsmålene i saken var det uforsvarlig å nekte anken fremmet etter skriftlig behandling. Videre er lagmannsrettens begrunnelse mangelfull. Flere av anførselene i støtteskrivet for lagmannsretten er ikke vurdert, og nye bevistilbud er ikke kommentert.
- (8) *Påtalemyndigheten* har påstått anken forkastet og sluttet seg til lagmannsrettens begrunnelse.
- (9) Lagmannsretten har i beslutning 19. mai 2020 vurdert, men ikke funnet grunnlag for omgjøring.

Ankeutvalgets syn på saken

De rettslige utgangspunktene

- (10) Ankeutvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling, jf. straffeprosessloven § 321 femte ledd.
- (11) Tiltalen gjelder blant annet forsøk på drap, jf. straffeloven § 275, jf. § 16. Strafferammen for denne handlingen er fengsel inntil 21 år.
- (12) Frem til en lovendring som trådte i kraft 1. januar 2020, kunne en anke fra siktede som angår forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år – de såkalte seksårssakene – ikke nektes fremmet av lagmannsretten. Etter lovendringen gjelder imidlertid straffeprosessloven § 321 andre ledd også i disse sakene. Det innebærer at en anke kan nektes fremmet dersom lagmannsretten «finder det klart at anken ikke vil føre frem».
- (13) Som begrunnelse for lovendringen, som skjedde ved lov 21. juni 2019 nr. 51, ga departementet i Prop. 53 L (2018-2019) side 19 blant annet uttrykk for følgende:
- «Departementet viser også til at det har funnet sted en betydelig rettsutvikling gjennom de krav som i dag stilles til lagmannsrettens begrunnelse for å nekte anken fremmet, jf. § 321 femte ledd. Begrunnelsesplikten innebærer at det fremstår som mindre betenkelig å åpne for siling av anker i de alvorligste straffesakene enn da spørsmålet ble vurdert i forbindelse med innføringen av to-instansreformen. Partene er dermed gitt en mulighet til å etterprøve om anken har vært undergitt en reell overprøving. Lagmannsrettens beslutning kan ankes til Høyesterett, som blant annet kan vurdere om ankedomstolen har utvist et forsvarlig skjønn og om det var forsvarlig å nekte anken fremmet på grunnlag av en skriftlig og forenklet behandling.»
- (14) Om den nærmere anvendelse av silingsregelen i alvorlige saker uttalte departementet i proposisjonen side 20:
- «Det er grunn til å forvente at noen av de alvorligste straffesakene vil reise retts- og bevissspørsmål av en slik karakter at det ikke vil være forsvarlig å nekte en anke fremmet på grunnlag av en skriftlig og forenklet behandling. På dette punkt står imidlertid ikke seksårssakene i en særlig stilling. Departementet legger til grunn at det i flere av seksårssakene vil være fullt mulig å foreta en selvstendig og reell overprøving av tingrettens dom på bakgrunn av det som er anført i anken. Som eksempel kan nevnes en bevisanke i sak om grov narkotikaovertrøvelse med en rekke tungtveiende og begivenhetsnære bevis.»

- (15) Dette innebærer at de alminnelige utgangspunktene som er etablert gjennom praksis, også vil gjelde for Høyesteretts prøving av lagmannsrettens ankenektelse i seksårssakene.
- (16) Prøvingen omfatter blant annet om spørsmålet om anken skal fremmes er vurdert etter riktig vurderingstema, og om det skjønn lagmannsretten har utøvd, er forsvarlig, herunder om det ut fra retts- og bevissspørsmålene var forsvarlig å nekte anken fremmet etter en skriftlig og forenklet behandling, jf. HR-2016-1812-U avsnitt 11 med henvisning til tidligere praksis.
- (17) Det kan ikke legges til grunn at terskelen for at lagmannsretten skal kunne nekte en anke fremmet, generelt er høyere jo mer alvorlig saken er. Vilkåret er uansett meget strengt – det må være *klart* at anken ikke vil føre frem. Etter ankeutvalgets syn kan det imidlertid være grunn til å stille særlig strenge krav til lagmannsrettens *begrunnelse* i de mest alvorlige sakene. Som departementet peker på i det som er sitert fra proposisjonen, vil dessuten retts- og bevissspørsmålene i enkelte av de alvorlige sakene være slik at det ikke vil være *forsvarlig* «å nekte en anke fremmet på grunnlag av en skriftlig og forenklet behandling».
- (18) Kravet om at lagmannsrettens ankenektelse etter straffeprosessloven § 321 andre ledd skal være begrunnet, følger av § 321 fjerde ledd tredje punktum. Begrunnelsen skal vise at lagmannsretten har foretatt en reell overprøving av tingrettens dom på bakgrunn av det som er anført i anken, jf. ~~Rt-2008-176~~ *Rt-2008-1764** avsnitt 104 til 109.
- (19) Det må fremgå av begrunnelsen at de feilene som er påberopt ved tingrettens avgjørelse er oppfattet, og hvorfor det likevel er klart at anken ikke vil føre frem, jf. HR-2017-373-U avsnitt 9. Dersom det i forbindelse med en anke til lagmannsretten er tilbudt nye bevis, vil det klare utgangspunktet være at en beslutning om ankenektelse må nevne disse og forklare hvorfor de ikke kan føre til et annet bevisresultat, se Rt-2015-235 avsnitt 17. Det er likevel presisert samme sted at dette ikke kan gjelde som noen helt unntaksfri regel.

Lagmannsrettens begrunnelse i denne saken

- (20) I denne saken står våpentekniske spørsmål sentralt. Tiltalen er bygget på at det var en funksjonsfeil ved våpenet som medførte at skudd ikke gikk av.
- (21) Tiltaltes forklaring om de sentrale delene av hendelsesforløpet er i tingrettens dom gjengitt slik:
- «Tiltalte har forklart at han bevisst siktet mot Bs lår og at han etter å ha skutt, tok ut magasinet og tømte dette og tømte også kammeret. Han har videre forklart at han deretter tok magasinet i venstre hånd mens han holdt pistolen med høyre hånd mot Bs kropp for å skremme, og at deretter satte i magasinet og gikk opp i sidegaten og avfyrte et skudd opp i luften.»
- (22) Vitner skal ha forklart at man hørte en «klikkelyd» de gangene siktede forsøkte å fyre av skudd ved å trekke av. Under gjengivelsen av anførselene har lagmannsrettens sammenfattet det som ble anført i forsvarerens støtteskriv, slik:
- «Kripos sin demonstrasjon av våpenet viser at det lager en «klikkelyd» dersom magasinet tas ut og avtrekkeren trykkes inn. Det kan ikke utelukkes at det var denne lyden vitnene hørte. Da siktede fomlet med våpenet for å ta ut patronene kan det ha sett ut som om han ladet om, slik et vitne har forklart.»

(23) I støtteskrivet til lagmannsretten fremhevet forsvareren at siktede har forklart at han hadde to magasiner, og at han kastet det som ble brukt under skyteepisoden, på havet. Dette skal ikke ha hatt noen funksjonssvikt. Forsvareren fremhevet at det er av sentral betydning for det totale bevisbildet hvorvidt A hadde to magasiner, og om det som ble brukt, hadde en funksjonsfeil eller ikke. Dette er et spørsmål som tingretten ikke tok stilling til.

(24) Forsvareren tok i støtteskrivet også opp et forhold som ikke er behandlet i tingrettens dom:

«Videre ble det på åstedet funnet to patroner som ikke var skutt. Disse to patronene hadde begge merker på tennheten. Ingen av de øvrige uskutte patronene fra domfeltes patroneske eller de to tomhylsene fra skuddene som ble skutt hadde tilsvarende merker. Våpensakkyndig fra Kripos avga forklaring for retten og forklarte at pistolen hadde en utkaster som kastet ut patroner ved at tennstemplet presset på tennheten for å kaste ut patronen. Altså når det tas ladegrep med pistolen, vil tennstemplet presse på tennheten for å kaste ut patronen. Når det gjaldt merket på de to patronene forklarte våpensakkyndig at det ikke kunne utelukkes at disse merkene kom fra at de uskutte patronene var blitt ladet ut av kammeret på pistolen. Tingretten har ikke nevnt eller tatt stilling til betydningen av merkene på disse to patronene.»

(25) Lagmannsretten har i sin beslutning drøftet skyldspørsmålet for tiltalen post I på denne måten:

«Når det gjelder tiltalens post I har tingretten på en overbevisende måte drøftet alle de forhold som tas opp i anken. Lagmannsretten kan ikke se at anken tilfører saken noe vesentlig nytt som tingretten ikke har drøftet. Det vises særlig til dommen side 7, der tingretten sier:

‘Ved Kripos sin prøveskyting med magasinet oppstod det altså en funksjonsfeil i form av at en ny patron ikke ble ladet inn i kammeret etter at første patron var avfyrt. Dette ble oppfattet som et ‘klikk’ ved avtrekk. Dette er forenlig med de fornærmedes og vitenes forklaring om at tiltalte holdt våpenet mot B og de hørte at det «klikket» flere ganger. Det er også på det rene at når magasinet er ute av våpenet, lar det seg ikke gjøre å trekke av og våpenet lager ingen klikkelyd som beskrevet av vitnene. Dette er uforenlig med tiltaltes egen forklaring om at han holdt magasinet i venstre hånd mens han ‘klikket’ våpenet mot B for å skremme han.

Slik lagmannsretten ser det, og som tingretten har lagt til grunn, utelukker det siktedes forklaring om at han tok ut magasinet, tømte våpenet, og deretter klikket med tomt våpen mot B. Lagmannsretten tiltrer tingrettens vurdering når den kommer til at siktede forsøkte å skyte mot fornærmede B etter han skjøt han i låret, men at våpenet klikket og skuddet ikke gikk av fordi det var feil på magasinet. Funn av patroner på åstedet kan være forenlig med at siktede tok ladegrep da våpenet klikket, og at pistolen derved kastet ut ubrukt patron. Dette er en mulig forklaring, men den har ingen betydning for tingrettens bevisbedømmelse, slik det fremgår. Det har heller ikke betydning for lagmannsrettens vurdering.

For øvrig vises det til tingrettens drøftelse som er solid og detaljert.»

(26) Etter ankeutvalgets syn er denne begrunnelsen ikke tilstrekkelig ut fra sakens karakter og det som ble gjort gjeldende i støtteskrivet til anken. Lagmannsretten nøyer seg i stor grad med å gi sin tilslutning til tingrettens vurderinger uten å drøfte betydningen av de momentene som er fremhevet i støtteskrivet. Blant annet er siktedes forklaring om at han hadde to magasiner, ikke drøftet.

- (27) Lagmannsrettens senere begrunnelse for å nekte omgjøring er kortfattet og avhjelper ikke svakhetene ved begrunnelsen i den opprinnelige beslutningen.
- (28) Slik ankeutvalget ser det, reiser denne saken spørsmål som vanskelig kan belyses på en tilfredsstillende måte uten vitneforklaringer og forklaringer fra våpenteknisk sakkyndige. Lagmannsretten hadde da ikke forsvarlig grunnlag for å nekte anken fremmet for tiltaleposten om drapsforsøk.

Konklusjon

- (29) Lagmannsrettens beslutning må etter dette oppheves for tiltalen post I.
- (30) Når beslutningen må oppheves for det klart mest alvorlige punktet i tiltalen, er ankeutvalget kommet til beslutningen i sin helhet bør oppheves slik at lagmannsretten ved videre sin videre behandling samlet kan ta stilling til alle deler av saken.
- (31) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G:

Lagmannsrettens beslutning oppheves.

Kristin Normann
(sign.)

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Espen Bergh
(sign.)

**Rettet 4. august 2020 i medhold av straffeprosessloven § 44.*

Espen Bergh
(sign.)